

Anarşizm: Ütopik mi Bilimsel mi?

Wayne Price

2006

İçindekiler

MARKSİZM VE ÜTOPYACILIK	4
MARX'IN "KAÇINILMAZCILIĞININ" SINIRLARI	6
BİLİMSEL SOSYALİZMİN REDDİ	7
ÜTOPIK SOSYALİZMİN YENİDEN DOĞMASI VE SINIFSA SINIRLAR	8
ÜTOPYA MI BİLİM Mİ ... YOKSA HER İKİSİ DE Mİ?	11
KAYNAKLAR	12

Anarşizm'in yeniden canlanmasıyla birlikte onun ütopya mı olduğuyla ilgili sorular artıyor. Bu büyük ölçüde Marksizmdeki krizden, radikal solcular arasındaki keskin fikir tartışmasından kaynaklanmaktadır.

Sovyetler birliğinin dağılması ve Çin'in açıkça Kapitalizme entegre olmasıyla Marksizm bir çok kişi için açıkça itibarsızlaştı. Bu, Ütopyaya görünüşte iki çelişkili yönden, artıları ve eksileri ile yeniden ilgi uyandırdı. Bu görüşlerin ortak noktası ütopyacılığı ciddiye almalarıdır. Sosyalizm, Marksizm aracılığıyla ulaştığı çıkmazdan çıkmak istiyorsa, ütopyacılığın ciddiye alması gerekir, ancak devrimci sosyalistlerin ihtiyacı olan şey sadece Ütopyaya geri dönmekten çok daha fazlasıdır.

Bir yandan, Marksizm de dahil olmak üzere sosyalizmin ütopyik yönlerini bulma isteği artmıştır (Geoghegan, 1987). Bunun için, Walter Benjamin veya Ernst Bloch'un çalışmalarına bakmak gerekir. Marx'ın "Yabancılaşma" eleştirisi ve "Gotha Programı" eleştirisinde olduğu gibi komünist bir toplumun neye benzeyebileceğine dair ufak ipuçlarına daha fazla odaklanma söz konusu. Sosyalistler giderek daha fazla, özgürleşmiş bir insanlığın orijinal vizyonu olan sosyalist inançlarının ütopyik anlamlarına atıfta bulunuyorlar. Bu açıdan bakacak olursak, sözde sosyalizmin Komünist ülkelerde başarısızlığı, ütopyacılığın küçümsenmesinden kaynaklanıyordu.

Ütopyacılığın değeri reformist Marksist Michael Harrinton tarafından tanımlandı : "Ütopyik sosyalizm...sosyalizmin ilk ciddi tanımını komünar, ahlaki, feminist, dönüşümlere bağlı ve derinden demokratik olarak veren bir hareketti. Bu isme layık bir 21. yüzyıl sosyalizmi varsa, o zaman tanıncaktır...ütopyacılar pratik ve teorik ideallerini geri kazanmak için 200 yıl geçmişe gitmek zorunda" (Hahnel, 2005, s. 139'dan alıntılanmıştır).

Özellikle ilginç olan, ütopyik projenin yeniden canlandırılmasıydı, yani radikallerin (hem Anarşizm den hem de Hümanist Marksizm den etkilenen) liberter-demokratik bir sosyalizmin nasıl çalışabileceğini—kapitalizm sonrası bir toplumun pazarlar ya da merkezi, bürokratik, planlama olmadan nasıl görünebileceğini anlamaya çalışmasıydı. Buna Murray Bookchin ve "sosyal ekoloji" takipçilerinin "özgürlükçü belediyeçiliği" (Biehl, 1998; Bookchin, 1986), Michael Albert ve Robin Hahnel'in "katılımcı ekonomi" veya "parecon" (Albert, 2003; Hahnel, 2005) projeleri de dahildir.

Öte yandan, Marksist devletlerin totalitarizmini sözde ütopyacılıkla suçlayan hayal kırıklığına uğramış eski Marksistler ve eski sosyalistler var. Marksist sosyalizmin amacı, sınıfsız, vatansız, kardan ziyade kullanım için üretim yapmak, yabancılaşmış emek olmadan, ulusal sınırlar ve savaşlar olmadan—dayanışma, eşitlik ve özgürlüğün gerçekleşmesiydi. Bu amaç (sosyalist anarşizm ile aynı olarak), insan doğasıyla çelişen bir imkansızlık, bir ütopya olarak kınanır. İnsan doğal olarak rekabetçi, agresif ve eşitliğe karşıdır (!). İşbirlikçi, yardımsever, toplumsal uyum için onları zorlamak sadece, totaliter yöntemlerle yapılabilir olduğunu söylerler. Bu görüşe göre, sosyalizmin başarısızlığı ütopyacılığından kaynaklanıyordu. Dolayısıyla bu sosyalizm karşıtı eğilim aynı zamanda sosyalizmin içsel ütopyacılığına da odaklanmaktadır.

Siyasi eleştirmenler beni ütopyacı olarak kınadı, belki de Ütopyacı başlıklı bir dergi için yazdığım için. Ve gerçekten de ütopyacıyım bu arada. En eski siyasi etkilenmelerim Paul Goodman'ın "Ütopya Denemeleri ve Pratik Önerileri" (1962), Martin Buber'in "Ütopyadaki Yollar" (1958) ve Ütopya ve ütopyik sosyalizm üzerine diğer eserlerdi. Bu çalışmalar beni ilk Anarşist Pasifizme, daha sonra Marksizm liberter-demokratik bir versiyonuna ve son olarak Devrimci Anarşizme ("sosyalist anarşizm" olarak adlandırılan liberter sosyalizm veya anarşist-komünizm) doğru bir yola başlattı.

Çoğunlukla kullanılan anlamıyla "ütopyik", fevkalade gerçekçi olmayan, saçma, idealist ve inanılmaz derecede rüya gibi fikirler anlamına gelir. Ütopya karşıtı, "Rudy" filminde, bir rahip Notre Dame Üniversitesi için futbol oynamak isteyen işçi sınıfından gelen bir genç olan Rudy'ye gülerek (hatırladığım kadarıyla söylüyorum) şöyle der : "sen bir hayalperestsin. Bir hayalperest tarafından büyük bir şey başarılmamıştır. "Aslında, hayalperestler hiçbir şey başaramadı - bir rüya bile yine de kendi başına asla yeterli değildir.

Başlangıçta "Ütopya", kısmen ciddi ve kısmen mizahi bir şekilde ideal bir toplum sunan Thomas More'un 16. yüzyıldaki kitabının başlığıydı. Kelime Yunanca "yer yok" kelimesinden gelir. Fikir, adı "hiçbir yerde" tersten yazılan ideal bir toplumun resmi olan Samuel Butler'in Erewhon'uyla aynı. Sanki ütopyik yazarlar, böyle ideal bir sosyal sistemin hiçbir yerde bulunmadığına ve belki de hiçbir yerde olmaya-

cağına katılıyorlar. Sanki ütopyik yazarlar, böyle ideal bir sosyal sistemin hiçbir yerde bulunmadığına ve belki de hiçbir yerde olmayacağına katılıyorlar. Ancak kelime, aynı zamanda "iyi yer" anlamına gelen "eutopia" kelimesine de yakındır. Aldous Huxley'in Cesur Yeni Dünyası, George Orwell'in 1984'ü veya Jack London'un Demir Ökçe'si gibi negatif ütopyalar veya "distopyalar" üretmek yirminci yüzyılın dehşetini ele aldı.

Ütopya, mükemmel insanlar tarafından yönetilen, çatışmalar veya hatalar olmaksızın mükemmel bir toplum için bir program olarak reddedilebilir. Böyle bir toplum asla olmayacak; insanlar kalıtsal olarak sonludur ve yanılabilir ve her zaman böyle olacaktır (ve bir devrimden hemen sonra, eskisinin çarpıtmalarıyla derinden damgalanmış insanlar tarafından yeni bir toplum inşa edilmesi gerekecektir). Bununla birlikte, Ütopya'yı, insanların iyi olmasını kolaylaştıran, kişisel çıkarlarını diğerlerinininkiyle göreceli olarak uyumlu hale getiren ve insanların sahiplenerek yozlaşmalarını engelleyecek bir program olarak düşünülebilir. Ütopya, şu anda toplumda var olan ve farklı sosyal koşullar altında meyve verebilecek eğilimlere ve olasılıklara dayanan bir vizyon olabilir. Engelleyici bir toplum yapısı için bir program olarak düşünmek mümkündür. İnsanların köklü bir değişim için hayatlarını ve ailelerini riske atmalarını istiyorsak, sosyalist-anarşistler, mümkün, işlenebilir ve her şeyi riske atmaya değer yeni bir toplum vizyonu sunabilmeliler.

MARKSİZM VE ÜTOPYACILIK

Marksistlerin "ütopyacı" kelimesini özel bir şekilde kullanmaları büyük ölçüde kafa karışıklığına neden oldu. Bu kelime ilk olarak Komünist Parti Manifestosu'nda (veya Komünist Manifesto) Karl Marx ve Fredrich Engels (1955) tarafından "Eleştirel-Ütopik Sosyalizm ve Komünizm" bölümünde açıklanmıştır. Kavramları, Engels'in Anti-Dühring: Herr Eugen Dühring'in Bilimde Devrim (1954) adlı eserinde detaylandırılmıştır. Bu kitabın bazı bölümleri Engels'in yaşarken çıkarıldı ve ünlü bir broşür olan "Ütopik sosyalizm ve Bilimsel sosyalizm" adlı kitapçığa dönüştürüldü. Engels'in broşüre eklediği cümle ve paragraflar daha sonra Anti-Dühring'in sonraki baskılarında parantez içine yerleştirildi. (Bu kitap üzerinde bir tartışma oldu, bazı Marksistler Engels'in diyalektiği açıklamasının mekanik yönü yüzünden mahcup oldular; Engels'in Marksizmi gerçekten anlamadığını ya da [onun kadar iyi anlamadığını bana göre saçma bir şekilde] iddia ediyorlar. Aslında Engels, kitabın tamamını önceden Marx'la birlikte gözden geçirdi ve Marx onun için bir bölüm yazdı, eğer onu kabul etmeseydi bunu yapmazdı. Bu, Engels'in farklı bir kişi olduğunu inkar etmek anlamına gelmez. Marx'la olan ortak görüşlerinin popülerleşmesini sağlayan kişidir. Ancak Marksizmin Anti-Dühring'de görünen mekanik yönleri, Marx'ın düşüncesinin gerçek bir yönüdür.)

Marx ve Engels, kapitalizmin yükselişinin başlangıcında, kapitalizmin kötülükleri ve sosyalizmin olasılıkları hakkında fikir sahibi olan birkaç düşünürün olduğunu iddia etti. Bu düşünürler Henri de Saint-Simon, Charles Fourier, ve Robert Owen dı. Sermayenin emeğe karşı sınıf mücadelesi henüz yeni başlamış olduğu için, bunlar toplumun nasıl işlediğine dair çok yönlü bir teoriye sahip olamazlardı. Fakat Marx ve Engels kapitalizmin sorunlarına dair keskin içgüdülere sahip olduklarını iddia ettiler. Daha sonraki takipçilerinin, yarı dini mezhepler halinde organize ettikleri düşünce sistemlerine ilişkin anlayışlarını geliştirdiler. Dünyaya tamamen "bilimsel" bir bakış açısı getiremedikleri için, ahlaki ilkelerden yola çıkıp, bir toplumun bu tür etik kurallar üzerine nasıl inşa edilebileceğini çözmeye eğilimindeydiler.

Fakat Marx ve Engels 19.yüzyılın ortalarında Kapitalizmin bu kadar gelişip güçlenmesi üzerine tartıştı. Artık, sınıf mücadelesine katılan büyük bir endüstri işçileri sınıfı (proletarya) ve potansiyel olarak herkes için bolluklar dünyasını mümkün kılan yeni, endüstriyel bir teknoloji vardı. Artık kapitalizmin nasıl işlediğine, nasıl gelişeceğine ve işçi sınıfının onu sosyalizmle nasıl değiştireceğine dair objektif, "bilimsel" bir analiz yapmak mümkündü. Bu görüşe göre, önceki sosyalistler idealist oldukları için değil, erken oldukları için (henüz) bilimsel bir analiz yapamadıkları için "ütopyik" olmuşlardı.

Marksizmin üç görüşün sentezi olduğu sık sık belirtilmiştir: Alman (Hegelci) felsefesi, İngiliz ekonomi ekolü ve çoğunlukla Fransız sosyalizmi (ütopyik sosyalistler ve ayrıca anarşist Proudhon). Marx'ın

okuyanlar, sözde ütopyacıları kendi dönemlerinde ideal toplumları savundukları için kınamadığını keşfettiklerinde genellikle şaşırırlar. Aksine, Engels onları sosyalizmin öncüleri olarak övüyorlardı. Engels'in, Saint-Simon'un, sözleriyle tartıştığı devletin sonunu, "insanlar üzerindeki siyasi yönetimin gelecekte bir şeylerin idaresine ve üretim süreçlerinin bir yönüne dönüştürülmesi" (not) olarak gördüğü için övmüşlerdir (Engels, 1954, s. 358; bu formülasyonun içine girmeyeceğim bazı sorunları var). Kapitalist "toplumu"nu kınamasından, "diyalektik" yaklaşımından ve kapitalizm altında kadınların ezilmesine yönelik eleştirisinden ötürü Fourier'i övdüler. "Herhangi bir toplumda kadının özgürleşme derecesinin genel özgürleşmenin doğal ölçüsü olduğunu ilk ilan eden oydu" (aynı, sayfa. 359). (Fourier'in eşcinselliğe ve diğer cinsel yönelimlere verdiği desteği tartışmaya devam etmediler.) . Owen'ı materyalist felsefesi, komünist vizyonu ve kapitalizm altında evliliği eleştirisi nedeniyle övdüler.

Engels ve Marx, hem Fourier hem de Owen'ın mevcut işbölümünün sonunu, her kişi için çeşitli mesleklerle değiştirerek, emeği çekici hale getirerek ve herkesin üretken potansiyellerini geliştirerek önerdiklerini belirtti. Benzer şekilde, iki ütopyacı şehir ve kırsal arasındaki bölünmenin sona ermesi hedefini yükselterek, sanayinin ülke çapında insan ölçeğindeki topluluklarda tarımla bütünleşmiş olarak yayılmasını önerdi. Engels, ekolojik sonuçlara dikkat çekti: "Havanın, suyun ve toprağın mevcut zehirlenmesine ancak kasaba ve ülkenin kaynaşmasıyla son verilebilir ..." (aynı, s. 411). Anarşistler gibi, bunun ancak sosyalist bir toplumda olabileceğini düşünüyordu; fakat anarşistlerin aksine, bunun "tek bir geniş plana" (aynı) ihtiyaç duyan merkezi bir planlama gerektirdiğini düşünüyordu.

Bununla birlikte, Marx ve Engels, programlarını işçilerin ve ezilenlerin mücadelesine dayandırmadıkları (ve henüz yapamadıkları) için ilk sosyalistleri eleştirdiler. Bunun yerine, gelip işçilere yardım etmek için üst sınıf kurtarıcılar dan medet umdular. Çocuk işçiler, onlar için dünyayı değiştirebilecek bir sınıf olarak değil, acı çeken bir sınıf olarak vardı. Ütopyacılar yönelik bu eleştirilerin yanı sıra (ben de aynı fikirdeyim), Marx ve Engels de maalesef onları ahlaki çekiciliği nedeniyle eleştirdiler. Marx ve Engels, işçilerin kişisel çıkarları yerine, ütopyacılar, herhangi bir sınıftan herhangi birini çekebilecek adalet ve ahlaki değerlere başvurdular.

Marx ve Engels ahlaki değerleri reddetti. "Bilimsel açıdan bakıldığında, ütopyacıların, ahlak ve adaletle başvurması bize bir santim daha fazla yardımcı olmuyor; ahlaki kızgınlık, ne kadar haklı olursa olsun, ekonomi bilimine bir argüman olarak hizmet edemez, sadece bir semptom olarak hizmet eder "(Engels, 1954, s. 207). Ciltli yazılarında, insanların sosyalizmden yana olması gerektiğini çünkü, adil ve ahlaki olduğunu asla söylemiyorlar. Aslında, hiç kimsenin neden sosyalizmden yana olması gerektiğini asla açıklamıyorlar.

Marxist Hal Draper Marx'ın görüşlerini doğru bir şekilde özetler: "Marx Sosyalizmi Kapitalist sistemlerin eğilimlerindeki doğal sonuç olarak görüyordu... oysa ütopyacılar sosyalizmi iyi bir fikir, tarihsel bağlamı olmayan, pratiğe koymak için arzu ve iradenin gerektiğini düşünüyolardı..."

"Marx ve Engels, alışlagelmişin aksine, politik amaçlarını sosyal sistemdeki (sosyalizm) bir değişiklik olarak değil, sınıf iktidarındaki bir değişiklik (proleter egemenlik) açısından ifade ettiler ... Marx için politik hareket, her şeyden önce hareketti. İşçi sınıfının devlet iktidarını ele geçirmesi için, toplumsal yapıyı yeniden düzenlemek için belirli bir plan dahilindeki bir hareket değil," (Draper, 1990, s. 18, 44).

Ancak sosyalizm daha iyi bir dünya vizyonundan ziyade sadece bir sınıf çıkar meselesiye, o zaman kapitalistlerin çıkarları, işçilerinki kadar haklı çıkar. O zaman herhangi bir kapitalist veya orta sınıf neden (Marx ve Engels'in yaptığı gibi) işçi sınıfına geçsin ki? Yada herhangi bir işçi bireysel çıkarları için kapitalistlerin yanına geçmesin ki (bazı sendika ve parti liderlerinin yaptığı gibi)? İşçiler neden bazı ahlaki (politik ve ekonomik) hedefler olmaksızın bir devrimi riske atsınlar? Neden "sosyal sistemde (sosyalizmde) bir değişiklik" hedefi olmadan "sınıf iktidarı" (bırakın "devlet iktidarını ele geçirmek" bir yana!) için savaşsınlar?

Marx'ın görüşünü Kropotkin'in görüşüyle karşılaştıralım: "Hiçbir mücadele, amacının açık ve öz bir açıklamasını yapmazsa başarılı olamaz. Eğer devrim anında yıkılacak sistemin yerine ne konulacağı düşünülmemişse mevcut düzen asla yıkılamaz." (Kropotkin, 1975, s.64).

Engels, "proleter ahlaki" haklı çıkardı çünkü "şu anda [o], şimdinin devrilmesini temsil ediyor, geleceği temsil ediyor..." (Engels, 1954, s. 131). Ama neden geleceğe götürdüğü için bir şeyi otomatik olarak des-

teklemeliyiz? Geleceğin iyi olacağına, istediğimiz şeyin olacağına nasıl karar vereceğiz? Engels, "insan ahlakının" ancak sınıfsız bir toplumda mümkün olacağını ilan ediyor. Öyle olabilir, ama yine şu soruyu akla getiriyor: neden kendimizi sınıfsız, özgürlük ve eşit, gerçekten insani değerler toplumunu hedeflemeliyiz? Adalet, merhamet, nezaket, eşitlik ve özgürlüğün tarihsel değerlerini kabul etmedikçe bunların hiçbiri bir anlam ifade etmiyor.

Bunun yerine, Marksizmin kurucuları, "bilimlerinin" onlara sosyalizmin kaçınılmaz olduğunu ve bu nedenle, kabul edilmesi gerektiğini savunuyorlar. Komünist Manifesto bunu şu şekilde ilan eder "Bu nedenle burjuvazinin ürettiği her şeyden önce kendi mezar kazıcılarıdır. Onun düşüşü ve proletaryanın zaferi eşit derecede kaçınılmazdır "(Marx ve Engels, 1955, s. 22). Ütopik sosyalistlerin ötesine geçmek için Engels, "... kapitalist üretim yöntemini sunmak gerekiyordu ... ve belirli bir tarihsel dönemdeki kaçınılmazlığı ve dolayısıyla kaçınılmaz çöküşü ..." (Engels, 1954, s. 42-43).

Marx'ın determinizmi veya (benim diyeceğim gibi) "kaçınılmazlık", "bilimsel bir sosyalizm" yarattığı düşünüldüğü için savunulur. Bazıları, "bilim" (Wissenschaft) olarak çevrilen Almanca kelimenin yalnızca kimya değil, aynı zamanda felsefe ve edebiyat eleştirisi de dahil olmak üzere her türlü bilgi veya çalışma anlamına geldiğine işaret ederek Marx'ın bilimciliğini normal olarak görürler (Draper, 1990). Bu doğru olsa da, Marx ve Engels'in teorilerini defalarca biyoloji veya kimyayla karşılaştırdıkları, Marx'ın keşiflerinin Darwin'in keşifleriyle karşılaştırılabilir olduğunu söylediği de doğrudur. Engels'in Anti-Dühring'i Marx'ın teorileri ile doğa biliminin en iyi bilinen örneğidir.

MARX'IN "KAÇINILMAZCILIĞININ" SINIRLARI

Bazen bu kaçınılmazlık, sosyalizm ya da toplumun dejenerasyonu, tüm sosyal sınıfların yıkımı gibi bir alternatifin olduğu ifadeleriyle değiştirilir. Komünist Manifesto, başlangıcında, tarihi sınıf mücadelelerinin tarihi olarak tanımlar "... bu mücadele ya tüm toplum yapısının devrimci bir dönüşümüyle, ya da mücadele eden sınıfların hep birlikte çöküşüyle sonuçlanmıştır." (Marx ve Engels, 1955, s. 9). Muhtemelen Roma İmparatorluğu'nun çöküşünü düşünüyorlardı; ancak bu alternatiflerin var olduğu Manifesto'da tekrar edilmiyor. Engels, "... modern toplumun tamamı yok olmayacaksa, üretim ve dağıtım tarzında bir devrim gerçekleşmeli, tüm sınıf ayrımlarına son verecek bir devrim" (1954, s. 218;). Rosa Luxemburg, bunu "sosyalizm veya barbarlık" alternatifleri olarak özetledi.

Ekonomik gerileme ve nükleer silahların dünya çapında yaygınlaştığı bu günlerde, bunlar muhtemel alternatiflerdir. Örneğin, kapitalizmin ekonomik krizi büyük ölçüde ekolojik ve çevresel bir krize dönüşmüştür. Yayınlanan bir rapor ise şu sonuca varıyor: "Teknolojik olarak gelişmiş bir toplumun özünde kendini yok etmeyi seçebileceğini hayal etmek imkansız görünebilir, ama şu anda içinde olduğumuz süreç budur" (Kolbert, 2005, s. 63). Kapitalizmi yardımlaşmacı bir sosyal sistemle değiştirirsek, bu biyolojik kendi kendini yok etmeyi kalıcı olarak tersine çevirmek hala mümkün olabilir. Fakat bu seçenek, gelecek için kaçınılmaz bir seçenek değildir. Marx ve Engels'in umursamadığı ahlaki standartlara başvurulmadan bunun nasıl ele alınabileceğini görmek zor.

Başından beri, Marksistlerin, ütopyacılık ve bilimsel sosyalizm görüşlerinin belirli sınırları vardı. Öncelikle, ahlaki çağruların tümünü reddetmesiyle, Marx'ın yazıları ahlaki bir öfke, derin bir özgürlük, adalet sevgisi, acı ve baskıya karşı bir nefret besliyor. Bu Marx'a güvendiriyor olsa da, ancak ahlaki çağrulara itirazını ikiyüzlülüğe dönüştürüyor. Marksizmin bu zayıflığı, açık bir ahlaki bakış açısına sahip olmaması, Marksizmin destekçileri ve karşıtları tarafından sağda, solda sıklıkla vurgulanmıştır.

Başka bir deyişle, ilk sosyalistler kendilerine ütopyacı demiyorlardı. Son derece bilimsel ve materyalist olduklarını iddia ediyorlardı. Saint Simon genellikle modern Sosyolojinin kurucularından biri olarak görülür. "Ütopyacı" onlar için aşağılayıcı bir kavramdı... Çalışmalarında topluma karşı katı, bilimsel ve gerçekçi baktıklarını öne sürdüler... Çalışmalarına "ütopyik" denmesi onlar için geriye dönük bir yargılama içindi, kendini tanımlamak için değildi."

Anarşist düşünürler genel olarak kendilerini, Marx ve Engels'tense bu erken dönem sosyalistlerine daha yakın olarak gördüler ve bilimsel olduklarını vurguladılar. Özellikle Proudhon çalışmalarının bi-

limsel olduğu konusunda çok ısrar etti. Marx'tan farklı olarak Kropotkin, doğal bir etik geliştirmeye çalıştı. Ancak bir jeolog olan Kropotkin, "Modern Bilim ve Anarşizm" adlı makalesinde yazdığı gibi, anarşizmin dünyanın bilimsel anlayışının bir sonucu olduğunu da iddia etti. "Anarşizm, doğanın tamamını kucaklayan, tüm fenomenlerin mekanik bir açıklamasına dayanan bir dünya kavramıdır ... Araştırma yöntemi, tam olarak doğal bilimlerin yöntemidir" (Kropotkin, 1975, s. 60). Bu nedenle, anarşizmi "Ütopya" kelimesiyle tanımlamayı reddetti (aynı, s. 66).

Malatesta, irade ve bilincin önemini yok saydığı düşündüğü için bu bilimciliğinden dolayı Kropotkin'i eleştirdi. "Marksistlerin kaderciliğini çokça eleştiren Kropotkin, çok daha engelleyici olan mekanik kaderciliğin kurbanı olmuştu ... Çünkü onun felsefesine göre, meydana gelen şey, zorunlu olarak gerçekleşmelidir, komünizm de öyle ... Onun istediği anarşizm, sanki bir doğa yasası gereği kaçınılmaz olarak zafer kazanmalıdır." (Malatesta, 1984, s. 263, 265). Dolayısıyla, basit bir şekilde ütopyik olmaktan ziyade, anarşistler, (bu yaklaşıma karşı çıkan Malatesta gibi bazıları olmasına rağmen) bilimciliğe ve kaçınılmaz olarak Marksistlere muktedirdi.

BİLİMSEL SOSYALİZMİN REDDİ

Ahlaki ve ütopyik düşüncenin canlanması, Marksist "bilimsel sosyalizm" in reddedilmesine dayanmaktadır. "Parecon" un ortak geliştiricilerinden Robin Hahnel şu sonuca varmıştır: "... Son 30 yıldaki yeni kanıtlar Bilimsel Sosyalizmi daha da zayıflattı ve ütopyik sosyalizmi büyük ölçüde güçlendirdi ..." (2005, s. 390). Marx'ın sözde bilimsel öngörülerinin beklendiği gibi sonuçlanmadığı, sözde biliminin iflas etmiş olduğu tartışıldı. Kapitalist ülkeler, zayıflamış iş çevrimleri ve varlıklı bir işçi sınıfı ile -en azından sanayileşmiş, emperyalist ülkelerde, müreffeh ve istikrarlı hale geldiği söyleniyor. Fakat işçi sınıfı devrimci olmadı. İşçi devrimi de olmadı. Marksistlerin önderlik ettiği devrimler, sefil totaliter devletler haline geldi. Bürokrasinin altında işçileri ezdi. Marx ve Engels'in öngördüğü sosyalist demokrasiler ise olmadı. Marksizme yönelik bu eleştiriler, birçok kişinin kapitalizmi kabul etmesine ve diğerlerinin sosyalizme alternatif yaklaşımlar aramasına yol açtı - anarşizmin mevcut yayılımı dahil.

"Marxist bilim"e yöneltilen bu eleştirilerin bir çoğu doğruyu yansıtmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nı 60'lı yılların sonuna kadar kapitalist bir yükseliş izledi. Rusya ve Çinde Marxistlerin önderlik ettiği devrimler (her ne kadar yeni bir toplum yaratmak değil, daha çok kapitalizmin biçimlendirilmiş versiyonları olmalarına rağmen) ise işçi sınıfının üzerindeki baskının kalkmasından ziyade yeni bir bürokrat sınıfın halkı ezdiği bir sistem haline aldı. 1917'deki sözde Rus devriminden bu yana başarılı bir işçi sınıfı devrimi olmadı. Artık hiçbir yerde, kesinlikle Amerika Birleşik Devletleri'ndekiler hariç önemli bir devrimci hareketi olan bir işçi sınıfı yok.

Bununla birlikte, bu ortak kabul edilen görüşlerde de pek çok sıra dışı durum vardır. Özellikle, II.Dünya Savaşı sonrası patlama bir süredir sona ermiş durumda. Yetmişli yıllardan beri, dünya ekonomisi yokuş aşağı gidiyor - yukarı ve aşağı dalgalanmalarla ve dünyanın farklı yerlerinde dengesiz bir gelişme söz konusu. Ancak genel olarak olumsuz şekilde ilerliyor. ABD'deki egemen sınıfın büyük bir bölümünün sesi olan New York Times'ın ilk sayfasında ABD ekonomisindeki düşüş hakkında yazılanlar, ABD ekonomisinin olarak daha da kötüleşeceğini öngörüyor. "Düşüş Öncesi" başlığıyla, doların ve ABD ekonomisinin zayıflaması hakkındaki yazıda "Ekonomik yansımalar yavaş yavaş ortaya çıkabilir ve bu da yaşam standartlarında uzun ve yavaş bir düşüşe neden olabilir. Ya da kontrolsüz bir mali krizin ayırt edici özellikleri sebebiyle hızlı bir çözülme olabilir. Ya da ağır arada bir yere düşebilir" (2 Nisan 2005). Bir liberter Marksist, Loren Goldner, günümüzde kapitalizmin çöküşü hakkında şöyle yazmıştır: "Bugün bir 'Marksizm krizi' varsa, bu Marx'ın kapitalist çöküş krizi öngörüsünün 'analitik-bilimsel' tarafında olamaz. Mevcut gelişmeler Kapital'in 3.cildi dışında bir sayfa olarak görünür." (Goldner, 2000, s. 70).

Şişman ve mutlu bir işçi sınıfına sahip şişman ve mutlu bir kapitalizm imajı, 50'li ve 60'lı yıllardan geliyor (ve o zaman bile doğru değildi). 60'ların radikalleşmesi solun egemen anlayışı haline geldi. ABD solcuları arasında ana eğilim olan liberalizmi ve reformizmi haklı çıkardı. Aynı zamanda, öznel olarak devrimci hale gelen bir çok kişinin Stalinist politikasını da haklı çıkardı. Bu devrimciler Küba, Çin ve

Kuzey Vietnam'a hayran kaldılar. Bu ülkelerdeki orta sınıf aydınları, işçilerin en iyi ihtimalle küçük roller oynadıkları devrimlere önderlik ettiler ve ardından liderleri, işçileri (ve köylüleri) devlet kapitalizmi tarzında sömüren yeni, bürokratik sınıflar yarattılar. Bu radikaller, tıpkı Herbert Marcuse gibi teorisyenlerin yaptığı gibi kendilerini Marksist olarak görürken, gerek sanayileşmiş ülkelerde gerekse ezilen ülkelerde işçi sınıfı devrimine olan inancı az çok ve bilinçli olarak terk ettiler.

Sürekli olarak refah bir kapitalizm imajının yanlış olduğu gösterilse de, bu, "Marx'ın haklı olduğunu" kanıtlamaz. Marx'ın , kapitalizmin "analitik-bilimsel analizi" doğru olsa da, sosyalizmin kaçınılmaz olmadığı artık açık olmalıdır. Sosyalizmin nükleer savaştan veya ekolojik felaketten veya belki de "çelişen sınıfların ortak yıkımını başlatana kadar sürekli devam edecek bir kapitalizmden önce geleceğinden kesinlikle emin olmanın bir yolu yoktur. En iyi ihtimalle, bir tarafa veya diğerine taahhütte bulunma açısından neredeyse alakasız olan olasılıklarla uğraşıyoruz. Konu, tamamen "Marksist bilimsel sosyalizm" değil, mevcut toplumun sınıf analizi yapıp yapmamak ve daha iyi bir sosyal sistem için işçi sınıfı devrimine bağlanıp bağlanmamaktır. Loren Goldner, sosyalizmin gerçek krizinin Marksist bilim açısından olmadığı sonucuna varıyor. Ondan ziyade, "... işçi sınıfı hareketinin kendisinin ve işçi sınıfının 1930'larda hala nispeten güçlü olan, geleceğin sınıfı olduğu duygusunun bir krizidir." (Goldner, 2000, s. 70).

ÜTOPIK SOSYALİZMİN YENİDEN DOĞMASI VE SINIFSA SINIRLAR

"Bilimsel sosyalizmin" reddedilmesi, çoğunlukla, esasen ahlaki ilkelere, daha iyi bir toplum için evrensel bir çağrıya dayandığını iddia eden ve sınıfın kişisel çıkarına yönelik çağrıları reddeden bir sosyalizme yol açmıştır. Bu ütopyacılığa bir dönüştür. Marksizmin zayıflıklarını ve güçlü yanlarını reddeden bu düşünürler, ütopyacılığın hem güçlü hem de zayıf yönlerini canlandırırlar. Bu tür görüşler, Marksist geçmişe sahip teorisyenler tarafından geliştirilmiştir, bazen kendilerine "post-Marksistler", "çoğulcular" veya "radikal demokratlar" gibi kulağa hoş gelen isimler vermiştir (Wood'un, 1998'de kapsamlı bir incelemesi vardır). Benzer şekilde, "katılımcı ekonomi" teorisyenleri, soyut ahlaki ilkelerle başladılar ve böyle bir toplumun kapitalizmden sosyalizme nasıl geçeceğine dair herhangi bir tartışma olmaksızın bunları yerine getirecek bir ekonomik sistem geliştirdiler (Albert, 2003). Michael Albert'in sistemini (2005 Küresel Sol Forumu'nda bir çalıştayda) "parecon" u ("sosyalizm" ekini kaldırıyor) "patlamadan sonra" olarak tanımlayarak sunduğunu duydum. "Patlama", reform veya devrimi veya her neyse onu kapsayan sistem değişikliği için kullandığı terimdir. Değişimin nasıl olduğu vizyonu için önemsizdir.

Ayrıca, yalnızca ahlaki ve soyut değerlere dayanan biri için "bilimsel" bir yaklaşımı reddeden anarşist cenanhtan çıkan birçok kişi vardır. Belki de en saf örnek, öncelikle Murray Bookchin tarafından geliştirilen "sosyal ekoloji" / "liberter belediyeçilik" programıdır. Bu görüşler açıkça Chuck Morse (2001) tarafından özetlenmiştir. Küresel adalet hareketi içindeki reformistlere karşı, haklı olarak devrimci bir perspektif öneriyor. Bununla birlikte, "19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında gelişen kapitalizm analizini" kabul eden "birçok anarko-sendikalist ve komünistin", muhtemelen Marx'ın ve anarşist-sendikalistlerin sınıf perspektifini de reddediyor. "Kapitalizmin, bir sınıf olarak kendi çıkarları için savaşması gereken bir endüstriyel proletarya yarattığını iddia ediyorlar ... sadece acil çıkarlar için değil, aynı zamanda onu bir sınıf olarak üreten toplumsal düzene karşı da savaşılmalı. ... " (Morse, 2001, s. 26).

Bunun yerine, "devrimi demokratik popülist bir anlamda hayal etmek mümkündür, burada insanlar elitleri devirmek için (sınıf çıkarlarının aksine) ortak değerlerden faydalanır. Bu devrim vizyonu, sınıf çatışmasının şiddetlenmesine değil, sınırlayıcı , katılımcı olmayan sosyal kurumları reddeden demokratik bir duygunun ortaya çıkmasına dayanmaktadır ... hareket içindeki aktivistlerin sınıf konumlarına değil ideallerine odaklanmalı ... Bu değer merkezli, herhangi bir devrimci demokratik politikanın ilkesidir "(aynı, s. 27, 29).

Morse'un dediği gibi, Marx ve anarşist-sendikalistlerin görüşleri gerçekten de 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında geliştirildi. Bu nedenle, bilimsel ve determinist sosyal bilim kavramları da

dahil olmak üzere, zamanlarının izlerini taşırlar. Yine de, ilk analizini yaptıkları sosyal sistem, geliştiği sırada, gelişmesi ve değişmesine rağmen bugünün temel sosyal sistemi olmaya devam ediyor. Morse, ona yeni bir toplum biçimi ("neo-feodalizm" gibi) veya sorunun kapitalizm değil, başka bir şey ("sanayi" veya "medeniyet" gibi) olduğunu iddia etmektense onu "kapitalizm" olarak adlandırıyor. Bu, kapitalizm analizinin daha sonraki gelişmeleri kapsayacak şekilde genişlemesi ve cinsiyet, ırk, cinsel yönelim, ekoloji ve diğer alanlardaki analizleriyle bütünleştirilmesi gerektiğini inkar etmek anlamına gelmez. Ancak kapitalizm, bir meta üretimi, piyasa mübadelesi, sermaye rekabeti, değer yasası, insan gücünün satılması ve satın alınması (çalışma kapasitesini bir meta olarak ele almak) ve bir artı-değer üretmek için işçilerin kullanılması olarak adlandırılır. Özünde, kapitalizm, bir buçuk yüzyıl önce analiz edildiği şekliyle sermaye-emek ilişkisi olarak ele alınır.

Morse, bu 19. yüzyıl teorisinin "savaşması gereken" bir işçi sınıfının olduğunu varsaydığını söylüyor. "Zorunluluk" işin önemli noktasıdır. Açıkça ve doğru bir şekilde, Marksizmin baskın yorumunu (kökleri Marx'ın çalışmalarına dayanıyor) işçilerin sosyalist devrim için savaşmaya gitmesinin "kaçınılmaz" olduğu düşüncesini eleştiriyor. Bu kaçınılmaz değildir. Çünkü böyle bir belirlemecilik esasen otoriterdir. Ezilen bir sınıf, tarihin otomatik ilerleyen süreçleri içerisinde kendi bilincine sahip ve kendi kendine örgütlenen bir toplumu nasıl yaratabilir? Sömürüyle mücadele etmek için işçilerin yeni bir sosyal sistem istemeleri gerekiyor. Özgür olacaklarsa, tarihin yasalarına boyun eğmeyi bırakmalı ve neler başarabileceklerinin bilincine varmalıdırlar.

Bu, tüm nesnel analizlerin reddedildiği anlamına gelmez. Mesela Denizciler, hedeflerine sadık kalarak hedefe ulaşır, ama bu bilimsel bilgiyi göz ardı etmekle değil, yalnızca rüzgar ve denizin koşullarını/bilgilerini kullanarak yelkenlisini farklı limanlara götürebilir. Ancak denizcilerin bilgileri hedeflerinin ne olduğuna karar vermiyor.

Marksist analiz (anarşist hedeflerle uyumlu), kaçınılmazcı bir tarzda olduğundan farklı olarak yorumlanabilir (veya yeniden yorumlanabilir). Marx işçilerin kendi sömürüsüne karşı isyan etme eğilimi olduğunu söyleyebilir - başka ne olabilir ki? Ancak karşı eğilimler de vardır. Örneğin, daha iyi durumda çalışan işçiler satın alınabilme ve sistemi kabul etme eğilimindedir. Daha fakir, daha kötü durumda olan, işçilerin bunalım, moral bozukluğu ve pes etme eğilimleri vardır. Bookchin, fabrikalardaki disiplininin işçilere hiyerarşiyi kabul etme konusunda eğittiğini savunuyor. Hangi eğilim galip gelecek: devrime kadar mücadele mi yoksa kapitalist otoritenin kabulü mü? Bilmiyoruz; çünkü bu kaçınılmaz falan değildir. Morse'un dediği gibi " bir çok anarko-sendikalist ve komünist işçilerin "savaşması" ve sonunda sosyalist bir devrim yapmasının kaçınılmaz olduğunu söylüyor. Bookchin ve diğerleri işçilerin işçi olarak devrim yapmasının olanaksız olduğunu savunuyor. Fakat 2'side kaçınılmaz değildir.2'side gerçekleşip/gerçekleşmeme olasılığı olan 2 seçenektir.

Bookchin'in fikirlerini detaylandıran Morse, alıntı yaparak gösterdiği gibi, işçi sınıfının kesin yönelimi olduğunu reddediyor. Bunun yerine, "sınıfsal konumlarına göre değil ... ideallerine odaklanan ... demokratik bir duygunun ortaya çıkmasına dayanan ... bir devrim vizyonu" çağrısında bulunuyor (aynı, s. 27). Burda belirtildiği gibi bu oldukça anlamsızdır, fakat bu şekilde bu geçerli bir eleştiri niteliği taşımayacaktır, çünkü Bookchin başka bir yerde post-kapitalist, komünist bir toplumun ütöpik bir vizyonunu geliştirmiştir -Komünler Federasyonu tarafından doğrudan demokratik bir şekilde yönetilen bir toplum vizyonudur bu (Biehl, 1998; Bookchin, 1986). Bu Marx ve Engels'in yaptığından çok daha detaylı bir çalışmadır. Bu yüzden Bookchin övgüyü hak ediyor.

Ancak sosyal ekolojistlerin burda belirtildiği gibi etik yaklaşım bakımından bazı eksiklikleri vardır. Öncelikle, kapitalist toplumun nasıl işlediğine, çelişkilerinin ve çatışmalarının neler olduğuna dair hiçbir çalışması yoktur. Bu Marksizm'in rezalet mekanik "bilimini" ve belirlemeciliğinin canlandırılması değildir. Hem ekonomik hemde diğer faktörler (ırk,cinsiyet,ekoloji vs.) de dahil olmak üzere toplumun teorik bir analizini yaparak, hedeflediği ütöpik toplumum stratejisini hazırlıyor. Bookchin'in, şehir ve topluluk kalıntıları ile ulus ve devlet arasında ki sözde bir toplumsal çatışma analizi yaptığı doğrudur, ancak bunu toplumun en temel çatışması olarak ciddiye almak zordur.

Sosyal bir analizi bile olmayan etik vizyon yaklaşımı, (değerli) hedeflerini uygulamak için bir stratejisi bile yoktur. Daha spesifik bakacak olursak, kapitalizmi altüst edebilecek ve onu yeni bir toplumla

değiştirebilecek bir aracı, sosyal bir güçten yoksundur. Sahip olduğu tek şey, toplumun her sınıfının ve kesiminin idealist kesmidir. Bu bakış açısından bakacak olursak, sosyalizmin insan varoluşunda, ilkel-komünal toplumundan şimdiye kadar hiçbir zaman uygulanamamasının hiçbir nedeni yoktur, çünkü insanlar her zaman daha iyi bir dünya için ahlaki değerlere ve vizyonlara sahip olmuştur. Bookchin, özgür bir toplumun artık mümkün olduğunu savundu, çünkü artık, insanların toplumun yönetimine katılmaları için çaba harcamadan yeterli zaman da dahil olmak üzere, herkes için bolluktan oluşan bir toplum yaratma teknolojisine sahip olduğumuz için (Marx tarafından). Fakat devrimi kimin yapacağı sorusunu havada bırakıyor.

İdealistlere yönelik bu muğlak çağrının aksine, Marx ve Engels ve daha sonra çoğu anarşist-sendikalist ve anarşist komünist, işçilerin mücadelesini incelediler. Bu, kadınlar ve "azınlık" gruplar gibi toplumun diğer bölümlerinin mücadelelerini yok saymak anlamına gelmiyordu. Engels'in ütopyacıların kadınlara yönelik baskıya karşı yaptıkları eleştirilere ne kadar değer verdiğini daha önce belirtmiştim. Aynı çalışmada, "İnsan haklarını ilk tanıyan Amerikan anayasasının, aynı yasada, var olan farklı renkli ırkların köleliğini de doğrulaması, bu insan haklarının özellikle burjuva devletinin karakteri açısından önemlidir. Amerikada; sınıf ayrıcalıkları yasaklandı, ırk ayrıcalıkları onaylandı" (Engels, 1954, s. 147-148). Marx ve Engels'in cinsiyet veya ırk konusunda yeterli bir analizine sahip olmadıklarından değil, ancak ırkçı, cinsiyetçi ve diğer baskı biçimlerinin işçi sınıfının ekonomik sömürüsüyle örtüşmesini görmek artık mümkün.

Bununla birlikte, işçi sınıfının devrimciler için özel bir stratejik önemi vardır. Tüm ezilen gruplarındansa üretimi kontrol etme potansiyeli taşıyor. İşçiler bu yolla kapitalizmi durdurabilir. Ve ancak işçi sınıfı, işyerlerini işgal ederek ve onları farklı bir şekilde dönüştürerek toplumu yeniden kurabilir. Bu, işçileri, fiziksel engellilerden veya kadınlardan daha fazla ezilen yapmaz (çoğunlukla işçi sınıfıyla örtüşen iki kesim). Sadece işçilerin potansiyel stratejik gücünü ifade ediyor.

Kapitalistlerin veya onlar için çalışan "orta sınıf" yöneticilerinin aksine, işçilerin (yani nüfusun çoğu, bir patron için çalışmaya gittiklerinde) altlarında sömürecek kimseleri yoktur. Başkalarının sömürülmesiyle ayakta kalmıyorlar. İşçilerin, sömürü sistemini sona erdirmek, yani servetin onlardan kapitalist yöneticilere pompalanmasında doğrudan çıkarı vardır. Ellen Meiksins Wood, Morse ve Bookchin'inkine benzer, yalnızca etik bir yaklaşım lehine bir işçi sınıfı yönelimini reddeden bazı eski Marksistlerin görüşlerine karşı çıkıyor (Bookchin, işçi sınıfı yönelimini reddeden eski bir Marksisttir):

Bunun anlamı, işçilerin, doğrudan sömürünün nesnelere olmayan diğer insanlardan daha fazla kapitalist sömürüden etkilenmediğidir. Bu aynı zamanda, kapitalistlerin işçilerin sömürülmesinden temel bir avantaj elde etmediklerini, işçilerin sermaye tarafından sömürülmelerinden temel bir dezavantaj elde etmediklerini, işçilerin sömürülmeyi bırakmaktan başka hiçbir temel avantaj elde edemeyeceklerini, sömürülme koşulunun olmadığı anlamına gelir. sermaye ile emek arasındaki ilişkilerin tüm sosyal ve politik iktidar yapısı için temel sonuçlara sahip olmadığına ve sermaye ile emek arasındaki çatışan çıkarların hepsinin bakan tarafın gözünde olduğuna dair sınıf sömürüsünün sona ermesi de bir 'çıkar' gerektirir. (Wood, 1998, s.61)

Orta sınıfın işçilerin durgunluğunun aksine, işçiler sermayeye karşı mücadele ederler. Her gün her işyerinde bir çekişme, bir gerilla çatışması yaşanıyor, bazen açık bir isyan patlak veriyor ama çoğu zaman ufak bir kızışma şeklinde oluyor. Zaman zaman işçiler ayaklandığında, kapitalizmi ve onun devletini devirme, bu kurumları toplumun özyönetimi ile değiştirme cesaretini gösterdiklerinde büyük olaylar yaşandı. İşçilerin devrimci ayaklanmalarının tarihini burada incelemeyeceğim, ancak işçiler, endüstriyel kapitalizmin kısa tarihinde (yaklaşık 200 yıl) tarihteki diğer ezilen sınıflardan daha fazla mücadele etme isteği gösterdiler. Diğer baskıları küçümsemeksizin, işçilerin mücadelesi herhangi bir devrimci stratejinin ana odağı olmalıdır.

ÜTOPYA MI BİLİM Mİ ... YOKSA HER İKİSİ DE Mİ?

Geoghegan, Ütopyacılık ve Marksizm'de şu sonuca varır: "Ütopik ve bilimsel sosyalizm arasındaki ayırım, Marksist gelenek için talihsiz bir ayırım olmuştur" (1987, s. 134). Marksizmin her iki kanadının - sosyal demokrasi ve Leninizm - mekanik bilimcilikten ve vizyoncu ütopyacılığı reddetmelerinden nasıl etkilendiğini gösterir. Marksistlerin anarşizm geleneğinin yanı sıra demokratik liberalizm, feminizm ve LGBTİQA+ özgürlüğü gibi diğer geleneklere de bakmalarını tavsiye ediyor. Bana öyle geliyor ki, ütopyacılık ve anarşizm, radikal demokrasi, feminizm ve Eşcinsel özgürlüğü anlayışlarını kabul eden bir Marksizm, Marx'ın projesinden (özellikle sınıf analizi) çok fazla kalsa bile Marksizm olmaktan çıkacaktır. Yani, Marx'ın yarattığı fikirlerin sentezi büyük ölçüde yeniden düzenlenecektir. Anarşistler de tarihsel olarak bazen çok bilimci oldular veya daha sıklıkla anti-teorik ve anti-entelektüel oldular. Ama kapitalizmin ahlaki vizyonuna ve teorik analizine daha açık olan anarşizmdir. Bununla birlikte, sınıf mücadeleciliği ile liberter Marksizm arasında büyük bir örtüşme vardır.

Ütopyacılık veya bilim arasında seçim yapmak zorunda olmayı reddediyorum ("bilimi" mümkün olduğunca gerçekçi bir şekilde yapılan ve toplumu kimyaymış gibi ele alma girişimi olarak değil, toplumun bir analizi anlamında kullanmayı tercih ediyorum). Ahlaki sorunları gündeme getirmekle fakir halkın çıkarına başvurmak arasında seçim yapmayacağım. Ahlaki bir vizyonun veya pratik bir stratejinin alternatiflerini reddediyorum. Ütopyacılık ile işçi sınıfı mücadelelerine destek vermek arasında seçim yapmayı reddediyorum.

Sosyalist Anarşizmin ütopyası nedir? Pek çok yorumu vardır, ancak bazı şeyler merkezi görünmektedir: Demokratik olarak planlanan, kullanım için üretimin aşağıdan yukarıya doğru planlandığı kooperatif bir ekonomiyi destekler. Kafa emeği ve kol emeği, emir verenler ve onları yerine getirenler arasındaki bölünmenin (endüstride ve bir bütün olarak toplumda) sona ermesi anlamına gelir. Bu, ekolojik olarak sürdürülebilir bir toplum için teknolojinin tamamen yeniden düzenlenmesi bunun bir parçası olacaktır. Doğrudan demokrasi tarafından, meclislerde ve konseylerde, işyerlerinde ve topluluklarda yönetilen bir ekonomi ve politikayı içerir. Devleti katıyen yoktur, yani, nüfusun geri kalanının üzerinde duran polis, asker, bürokrat, lobici ve politikacılar tarafından oluşan özel katmanlara sahip bürokratik-askeri bir mekanizma yoktur. Halk kendini savunmaya ihtiyaç duyulursa, bu kendisi tarafından - halkın kendi öz yönetimi ile - halk milisleri tarafından yapılacaktır. Eyalet yerine yerel komünler/konseyler, ihtiyaç duyulan yerlerde bölgesel, ulusal, kıtasal ve uluslararası federasyonlar da birleştirilebilir. Bu özgür ve federal dünyada, ulusal sınırlar olmayacaktır. Sosyalist vizyon her zaman sınıfsız bir toplumun görüşü olmuştur ve en çok sömürülen sınıfın bundan çıkarı vardır. Bana göre, işçi sınıfının bu vizyonu arayıp aramayacağı ucu açık bir soru olarak kalmaya devam ediyor. Bu bir seçimdir, kaçınılmaz değildir.

Yahudi teolog Martin Buber (1958) Ütopya'nın Yolları adlı kitabında iki tür eskatolojik kehaneti karşılaştırır. Bunlardan biri kıyametin tahminidir, kesin bir zaman çizelgesine göre işleyen kaçınılmaz bir gün'ün sonudur. Tanrı ile şeytan savaşı ve tanrı kazanacak. İnsanların seçim hakkı çok azdır... insanlar otomatik olarak kazanan tarafı veya garantili olarak kaybeden tarafı seçebilirler. Bu kadar. Böyle bir görüş, Hıristiyanlığın muhafazakar bir yorumunu ifade eden Left Behind romanlarında geçmektedir. Seküler bir tarzda, aynı zamanda Marksizmin ana akım yorumunda (ve ayrıca Kropotkin'in anarşizminin bazı yönlerinde) ortaya çıkar. Buna karşılık Buber, Eski Ahit'in peygamberlerinin halka ortak bir seçim sunduğunu söylüyor. Peygamberler, felaketin yaklaştığını, ancak önlenebileceğini duyurdu. Bunu yapmak için, insanların yollarını değiştirmeleri ve alternatif bir yol izlemeleri gerekir. Kehanet bir meydan okumaydı, kaçınılmaz bir tahmin değil. İnsanların seçimi bir fark yaratabilir.

Teolojiyi bir kenara bırakırsak, bugün de kehanetsel bir meydan okuma var. Hem "ütopyik" hem de "bilimsel". İnsanlık olası felaketlerle karşı karşıyadır: artan savaşlar (nihai nükleer savaşlar dahil), ekolojik ve çevresel felaket, ekonomik gerileme ve demokrasi ve özgürlüğe yönelik tehditler. Ancak alternatif bir toplum, ütopyik bir amaç, insanların birbirleriyle ilişki kurmaları için farklı bir yolla tasarlanabilir - mükemmel değilse bile çok daha iyi bir toplum. Bunu mümkün kılacak kadar yeterli bir teknoloji de var. Diğer ezilen grupların yanı sıra, çıkarları için bu uğurda mücadeleye gidebilecek bir sosyal sınıf var.

Bu analizi kabul edenler ve bu hedefin değerlerine inananlar, meydan okumayı üstlenmeyi ve başkaları için yükseltmeyi seçebilirler. Bu sadece bir öngörü değil, ahlaki bağlılık meselesidir.

KAYNAKLAR

- Albert, Michael (2003). Parecon: Kapitalizmden sonra hayat. NY: Verso.
- Biehl Janet (1998). Sosyal ekoloji politiği ; Liberter belediyeçilik. (Murray Bookchin ile). Montreal: Black Rose Books. Bookchin, Murray (1986). Şehrin sınırları. Montreal: Kara Gül Kitapları.
- Buber, Martin (1958). Ütopyadaki Yollar. (R.F.C. Hull, çev.). Boston: Beacon Press.
- Draper, Hal (1990). Karl Marx'ın devrim teorisi; Cilt IV: Diğer sosyalizmlerin eleştirisi. NY: Aylık İnceleme.
- Engels, Frederick (1954). Anti-Dühring; Herr Eugen Dühring'in bilimdeki devrimi. Foreign Languages Publishing House.
- Geoghegan, Vincent (1987). Ütopyaçılık ve Marksizm. Londra ve NY: Methuen.
- Goldner, Loren (2000). Ubu boğulmaktan kurtuldu: Portekiz ve İspanya'da sınıf mücadelesi ve devletçi çevreleme, 1974-1977. Cambridge MA: Queequeg Publications.
- Goodman, Paul (1962). Ütopik denemeler ve pratik öneriler. NY: Random House.
- Hahnel Robin (2005). Ekonomik adalet ve demokrasi; Rekabetten işbirliğine. NY / Londra: Routledge.
- Kolbert Elizabeth (2005, 9 Mayıs). İnsan iklimi-III. Ne yapılabilir? New Yorker. Pp. 52-63.
- Kropotkin, Peter (1975). Temel Kropotkin. (Emile Capouya & Keitha Tompkins, editörler). NY: Liveright.
- Malatesta, Errico (1984). Errico Malatesta; Hayatı ve fikirleri. (Vernon Richards, ed.). Londra: Freedom Press.
- Marx, Karl ve Engels, Friedrich (1955). Komünist manifesto; Komünist parti manifestosu. Northbrook, IL: AHM Publishing Corp.
- Mors Chuck (2001). Küreselleşme karşıtı hareket teorisi. Yeni Formülasyon; Anti-Otoriter Kitap İncelemesi. Cilt 1, no. 1, Kasım. Pp. 22-31.
- Wood, Ellen Meiksins (1998). Sınıftan çekilme; Yeni bir "Gerçek" Sosyalizm. Londra: Verso.

Anarşist Kütüphane

Wayne Price
Anarşizm: Ütopik mi Bilimsel mi?
2006

07.04.2020 tarihinde <https://utopianmag.com/> 'den alındı. Ütopya Cilt. 5 (2006), s. 62.
Çeviri: Mahir Ümit.

tr.anarchistlibraries.net